

PITAK NG WIKANG PAMBANSA HANAPIN ANG KALIGTASAN Laurel

Ang Naganáp Sa Leyte Na Pagkakaahon

Ang pagkakaahon ng mga amerikano sa Leyte na ayon sa mga balitang napalathala na'y naganap noong ika-20 ng kasalukuyan ay isang pangyayaring nagpapahiwatig sa atin na ang larangan ng digma ay umabot na sa lupang pilipino. Bagaman ang mga nag-sisihan, ayon din sa mga balita, ay napipiliin ng mga kawal ng hukbong hapones na nagtatanggol sa Kapuluan, ay maaring mangyari na ang saklaw ng larangan ng digma dito sa atin ay maging maliit o maging malawak, alinsunod sa kalalabasan ng panapuhan ng dalawang lakas. Samantala, ta'y nasa isang kalagayan ng papakaseselan, at dahil diyan ay nararapat na sundin natin ang ipinapayong mga patnugot ng ating Republika, na baw't isa sa mga mamamayan ay gumamit ng kahinhuhang-loob, mamayapa sa sariling tahanan at huwag padala sa ihis na mga sabihanan. Anuman ang liyang kilusan o bahagyang pagkakamali sa panig ng mga mamamayan ay maaring magbunga ng kapanganyayan ng makapal na bilang ng mga tao.

Ang lalong pinaka-magaling na magagawa ng bawat isa sa atin ay itagala ang kaloban sa anumang mangyayari, manahimik at harapin ang sari-sariling kabuhasan; ngunit sa ibang ng lahat, ang kaligtaan ay ang lubos na pagtulong sa lalong ikapanatili at ikapagtatagumpay ng ating Republika ng nagsasarili sa ilalim ng pamamatuog ng Kanyang Kadakilaang Jose P. Laurel, karapat-dapat na Pangulo ng ating minamahal na Kapuluang Pilipinas.

Paggunita Sa Mga Kawal Na Nalibing Sa Kapas

Sa ilalim ng pangungulo ng pangalawang kagawad-bansang Arsenio Bonifacio, ang Pangulong Laurel, ay bumuo ng isang lupon na siyang mangangasiwa sa pagpaparalang at paggunita sa mga kawal na pilipinong nangamatay at nangalibing sa Kapas, Tarlac. Ang pagpaparalang at paggunita ay gagawin sa unang araw ng buwang pasapok na siyang kaarawan ng mga patay.

PINIGIL MUNA ANG PAGTUNGO SA MGA LIBINGAN

Dahil sa kaselanan ng panahon na halos araw-araw ay may inihudyat na pangarib sa pagsalakay buhat sa itaas, at upang mapangalagaan ang buhay at kapanatagan ng mga mamamayan, ay ipinasiya ng gobernador militar Guinto ng Maynila ang pagpigil sa pagtungo sa mga libingan na pinagkaugalingan gawin ng mga mamamayan tuwing dumarating ang unang araw ng Nobyembre.

PAGUNITA SA TAUMBAYAN

Sa pamamagitan ng pitak na ito ng *Ang Republika* ay ulit-ulit na ipinagunita sa mga mamamayan ang pagtatanim ng mga halamang madaling mapag-anihan ng mga pagkain sukat maipanghalili sa pangunang kailangang bigas. Ang pantawag ito ay matuzal nang ginawa at ngay'y inuulit lamang ngay'y huwag makaligtasan, lalong-lalo na noong mga taong may sariling mga bakurang sukat mapagtataman.

Nakahanda Ang Pangulo Sa Anumang Mangyayari

Ganyán Ang Inihudyát Sa Bayan, Noóng Kaarawán Ng Repúblika

Itong sumusunod ay siyang bumong talumpati ng Pangulong Jose P. Laurel noong kaarawan ng Republika ng Pilipinas:

Buhat nang itatag ang ating Republika ay pinagsikapan kong matamo, para sa ating pamahalaan, ang malayang paghawak ng mga katutubong lakas ng kapangyarihan, at para sa ating mga kababayan, ang kapanatagan at kasiyahan tuwi na'y kanilang inasamsam na magiging mga unang biyaya, sa anu't anumang, ng kasarinlan.

Naging mahalaga na ipakilala ang mga karapatan ng bagong pamahalaan, sa kabila ng katangitang kalagayan ng Pilipinas bilang laranganang maaring pagdausan ng mga kilusang panghukbo, sapagkat ang gawin sa pagpanibagong-tatag at pagpapani-bagong-buhay ay kailangang-kailangan kung kaya di maaring ipag-hintay sa pagwawakas ng digmaan bago magtangkang magpapalig ng mga pansimulang pagbabago sa kapangyarihan, kabuhasan at lipunanan. Ang suining kinaharap ng bansa ay ang kaligtasan o ang pagkaparim ng lahi.

Hindi maiiwasan na samantalang ang Republika ng Pilipinas ay nagpapasimula sa pagbabanghay ng mga masaklaw na balangkas ng binabalak na pagbabago, ay pinatunayan at pinasigla yon ng mga iniaatas ng tinay at bakilang pag-i-big sa bayang pilipino. Bagama't nag-uukol ng matiyagang pansin sa maaring idulot sa atin ng ibang bayan bilang halimbawa o patubay, ta'y napatulung tumarok nang malalim sa ating sariling kasaysayan at sa ating mga puso upang magkaroon ng makabuluhang pampasigla, sapagkat batid natin, sa wakas—at ito'y sinasabi natin nang may malinis na kaloban at pagtanaw ng utang na loob—na walang dayuhang makapagmamahal sa mga pilipino nang higit kay sa mga pilipino sa kanilang kapwa pilipino. Tayo na rin ang dapat humanap ng ating sariling kaligtasan.

Ang Pamahalaan ng Republika ay laging nagpapahalaga sa mga bansang na katotohanan; ya'y marangal na naniniindag sa mga taimitin na pakikipagkasundo at pakikipag-unawaan sa Pamahalaan Imperial ng Hapon ukol sa maraming mahalagang bagay na may kinalaman sa itatagumpay na itataguyod sa Digmaan sa Lalong, Malaking Silangang Asya. Nang ang lupang pilipino ay salakayin, natutumpak at nararapat na ta'y ito tumupad hindi lamang sa mga tadhana ng ating Kasunduan sa Pakikipagtulungan kundì manindingin din sa ating katutubong tungkulin at karapatan na ipagtanggol ang kasarinlan at kara-

ngalan ng ating bayan. Lagi nang sinisikap ng Republika, at patuloy na sisikapin niya, na sa kanyang paghawak ng mga lakas ng kapangyarihan, maging sa mga suliraning panloob o sa kanyang pakikipagpapalagayan sa ibang bansa, na maging lubos na malaya sa mga di-kailangang pagpigil, o sa di-kanais-nais, bagama't may mabuting layon, na panghiimasok o pamamagitan ng kanyang mga kabigang dayuhan. Sapagkat, sa anu't anumang, tanging ang ganap na kalayaan sa panghiimasok o pamamagitan ng mga dayuhan ang siyang makapagbibigay sa atin ng kakayahang maisakatuparan ang ating kapalaran. Ang byang pilipino ay maging maligaya lamang nang palagian kung babayagan mamuhay na mag-isa sa sariling kanyang buhay at umulan nang naalinsunod sa kanilang mga likas na kakayahang at maging sa kanilang mga kakabang katangian.

Tayong lahat ay nagkakasundo sa isang paksa: ang kaligtasan ng ating bayan, ang katotohanan ng ating kasarinlan at ang pagpapantili sa isang Republika ng mga pilipino, inuugitang ng mga pilipino at tanging-tanging sa mga pilipino lamang. Sa loob ng nangakdang kakayahang sa kasalukuyan, ay magsiglang itinataguyod ng Pamahalaan ng Republika ang isang tiyak at manapay maraming-panig na palatununan upang maisagawa ang pangunang layuning ito. Ang unang hakbang ay ang pagbubuklod sa lahat ng mga buhay na lakas ng bansa—ang lahat ng mga bahagi at mahalagang bagay na taglay ng ating bayan at ng ating kasaysayan—upang ang lahat ng mga pilipino, lalaki, babai at bata ay matagayud sa Republika. Ipinangaral natin ang simulain ng pagkakaisa sapagkat kung ta'y naglalabas-laban ay hindi tayong makarating nang malayo kailanman, ngunit kung nagkakaisa at nagmamahal sa kapwa ay walang balak na di natin malaladkad, walang mithiing hindi natin masasapig.

Walang humpay na ipinagunita natin sa ating mga kababayan ang maluluwathang kabanata sa kasaysayan ng Pilipinas—ang paghahamon ni Lapulapu, ang kabayanihan ni Del Pilar, ang paghihimagsik ni Bonifacio, ang pagka-martin ni Rizal—upang gisinging pumili ang isang nag-aapoy na pag-i-big sa lupang tinubuan na siyang maglalatang sa ating mga puso upang ya'y di na madalaw ng mga hamak na pagkakainggitan at ng mga damdaming makapagkat, ng kasakiman at ng pag-iimbót, ng kasingitan at mga di-banal na pagmanais makapaghihanti.

Ating inaalit unti-unti ang du-

ming nakakapit sa ating mga asal-Kristiyano upang mapanumbalik ang busilak na kagandahan at lakas ng isang relihiyong nangangaral ng kawalang-imbót at pag-i-big sa lahat.

Kasama ang mga walang-maliw na mahalagang bagay na ito ng ating pamana buhat sa diwa ng lumipas ay binubuklod natin ang mga iba pang sa kasalukuyan ay ipinalalagay na mapakinabangan sa ating pakikipagpapalagayan upang mabuhay. Binibigyan natin ng lubos na kalayaan ang masibuyong pag-i-big ng ating bayan sa pag-aral at sa pagpapantili sa sarili; dukha ang pamahalaan ngunit pinamalagi naming bukas ang pinakamaraming paaralang primarya na aming makakaya, at nagtatag ng maraming pansayang-bokasyonal sa mataong pook sa pamahalaan ang loganap na pagmanais na subukin ang pamamaraan usungon o kooperatiba ukol sa pagtitipon at pamamahagi ng mga pangunang kailangan; unti-unting iniaangkop ang pamamaraan ding yaon sa dako ng mga gumagawa ukol sa ating kabuhasan. Ang mga kooperatiba, na itinatag bigla nang tuon sa kasalukuyang mga kaisipan sa kabuhasan at sa lipunanan, ay magsisilbing mabuting sa-nayan kapala ng ating mga ma-kanayap sa sining ng samang samang pamuhay na maraming maging isang mahalagang bahagi ng daigdig pagkatapos ng digma-

Ang ikalawang mahalagang panig ng ating palatununan ukol sa kaligtasan ng bansa ay ang mata-ting na kilusan upang mapanumbalik at kausayan ng katahimikan at kaayusan sa loob ng ating bayan. Sa gawaing ito nagkaroon tayo ng pinakamahirap na pangangailangan, sa isang dako, na ipakilala ang mga karapatan ng kasarinlan, at sa kabala naman, upang matamo ang tulong ng mga taumbayang mapagmamahal sa katahimikan. Isang kahirapang nauuwanan, ngunit kahirapang ding masasabi, na kahit na noong pagkatapos itatag ang ating malayang Republika ay hindi natin timo ang ganap na kalayaanang harapin ang ating suliranin ng katahimikan at kaayusan ayon lamang sa ating sariling pamamaraan. Gayunman, sa bahaging magalawang na masari nating paghawak ng lubos na panangutinan, ay isinaagawa natin ang isang simulain may tatlong bahagi.

Una, pinag-ingatang nating huwag magsabog ng binhi ng poot sa mga puso ng ating kababayan sa bisa ng mga kagagawang salat na salat sa katangian, gaya baga ng pagpaparusa sa mga taong walang kasalanan o ang mga di-kailangang pagkikitil ng buhay. May bahaging malulungkot ang bayang pilipino sa kanilang kasaysayan noong sila'y walang lakas na magtuwid sa mga kasakit-sakit na pag-alipusta, at sa gayo'y napilitang magkimitim ng mga sama ng loob sa mahabang panahon. Hindi likas na mapaghihanti, napayayari nila, sa bisa ng mga pangyayari, ang isang malingkad na alaala ukol sa isang kaapihan at ang walang itatagumpay ng pagkakaisang kaloban laban sa di-matuwid. Ang pagkakatibid sa ugaling ito ng ating bayan, at ang pagmanais na huwag makapagtayo ng mga sagabal sa matibay na pagkakaisa at sa isang lalong masaklaw na pag-i-big sa kapwa sa mga darating na panahon, ay siyang nagpapayo sa pamahalaan laban sa pagpapantili ng isang di-mababalang simulain ng dugo at bakal sa kilusang pagpapayapa.

Ikalawa, hinggil sa mga tinatawag na gerilya ay ipinamamalas sa kanila ang katotohanang sila'y walang itinataguyod na layuning

Ang Mga Bigás Na Nasamsám

Ayon sa isang tiyak na ulat, ang maraming bigas na nasamsam sa mga walang pusong mapagmamantala at gayon din naman sa ilang mga mangangalakal, ay siyang napangligtas sa kagutuman ng mahigit sa 20,000 mag-aanak na naghihirap. Ang nasabing mga bigas, sa pamamagitan ng mga samahan sa pagkakaawang-gawa, ay ipinamahagi ng Pamahalaan sa babangrit na bilang ng mga mag-aanak. Ang panghahulugot at pananamang ay patuloy at inaalagan marami pang makukuhang sukat maipantulong sa mga taong nagigipit sa pangunang kailangang iyan sa buhay.

Kung ang balak ng mga pinunong kinatuwagan ay hindi magkakaroon ng sagwil, ang paghihikaha-ko ng maraming taumbayan ay mababawas-bawasan. Itong *Ang Republika* ay ganap na nagtitiwala sa mabuting layon ng mga tao ng Pamahalaan, lung-lalo na ng Pangulong Laurel; ngunit ang nasabing mga tao ng Pamahalaan ay pinapagpapantulan sa mga pangangailangan ng magagawa sa paraan bagang ang mga kawaning kanilang pinagkakatitawalan ay magsipapanuran ng buong karangalan sa tungkuling ipinagkakatitawala sa kanila. Ibig namin sabihin, ang mga kawaning iyan, ay huwag mapaloo sa tinatawag na mga *bantay-salakay*.

panghukbo, katumbalik pa nga nilo'y nakapipantulan ang mga kakanayan ng kanilang tinubuan at ng kanilang mga kababayan. Sapagkat, kahit na gaano pa ang kanilang maging lakas sa dami ng kawal at sandata, ay di sila maaring makapagpapagayo sa maging wakas ng digmaan ito. Sa mga panahong ito ng digmaan ng mga makina, ang mga lakas na nagkakaasugapan sa dakong luha, ay ang mga nilikha ng industriya at ng kayamanan. Kung sa bagay, hindi ito magaan para sa isang taong may pitagan sa sarili na magbago ng pananalig pagkalipas ng isang madagdam kahit na ang pananalig na ya'y pinawalang-saysay ng mga bansang na katotohanan, at sa mga kababayan nating nasa ganitong katayuan, ay mataimtin na pinatunayan namin ang katumbayan ng ating Saligang-batas, ang kahalagahan ng ating nakagaway-wag na Watawat at ang katunayan ng ating kasarinlan. Sa magtagumpay man o tayo o sa hindi sa pag-amuki sa kanila na pagmalasin ang mga bagay-bagay na gaya ng ating ginagawa, ay ikalulungkot natin ang kanilang pagkapukap, sapagkat sa kabuuan ng mga mahalagang bagay ng ating bansa, ay kumakatawan sila sa isang karapat-dapat papanatilihin. Iyan ang dahilan kung bakit ang isa sa ating mga unang ginawa sa pamahalaan, pagkatapos kong matanggap ang tungkulin, ay ang paglalagda ng isang pahayag na nagkakaalob ng pangkalahatang amnistiya at patawad sa lahat ng mamamayang nakagawa ng pagkakaalala at paglabag na may uring pangkapamayanan. Kahit na noong mapalipas na ang animnapung araw na palagit na itinakal sa Pahayag ukol sa Amnistiya, ay ipinatilatas ko na pahahalagahan ko pa rin ang isahang pagpapatawad sa mga lumabag sa batas na pangkapamayanan, at ako'y di sumira sa akting pangako.

(Itutulong sa susunod na bilang)

TUMALIMA SA IPINAG-UOTOS

Ipinapaalala namin sa madla na ang oras ng pagpiglit ng mga mamamayan ay ganap na ika-8:00 ng gabi. Ayon sa Alkalde, baw't tao ay kailangang nasa kanilang tahanan na sa ika-7:00 pa lamang ng gabi. Kung ang sinu-man ay aabutin ng ika-8:00 ng gabi sa lansangan ay sila ang tanging dapat na managot sa anumang mangyayari sa kanila. Sa ganang aming ay wala kami ipinapayo kundì ang lahat at baw't isa sa atin ay tumalima sa mga ipinag-utos.